

лю, розвитку навчальної та професійної мотивації тощо. Першим кроком має бути перехід на позицію партнерства в навчальному процесі. Викладач тут виступає лише як помічник у пошуку засобів саморозвитку, що забезпечує рівність учасників навчального процесу, взаєморозуміння щодо вирішення творчих завдань. Отже, однією з проблем організації самостійної роботи студентів є якісні зміни безпосередньо викладача, володіння ним інноваційними технологіями ведення навчальних занять, створення принципово нового методичного забезпечення. Останнє залежить від типу та виду роботи. Методичні вказівки мають бути ємкими за змістом, лаконічними, зрозумілими студентам. Крім того, вони мають зазначати найраціональніші способи роботи з матеріалом. Наприклад, якщо самостійна робота студентів полягає у виконанні аналітичної роботи, реферату тощо, то методичні вказівки мають містити і рекомендації щодо використання основної та додаткової літератури, адже, це перше, з чого починається самостійна робота студента.

Важливою є й організація поточного, рубіжного та підсумкового контролю самостійної роботи. При цьому, цілі цього контролю мають бути реальними, досяжними та доведені до студентів у чіткій формі.

Нарешті, важливо пам'ятати, що в групах навчаються студенти з різним рівнем початкових знань, ентузіазму, сприйняття нового тощо, а отже, самостійна робота має носити індивідуальний характер. Викладач має усвідомити, для чого організовується самостійна робота, яких компетенцій зможуть набути студенти під час виконання цієї складової навчального процесу тощо та довести цю інформацію до студентів.

Гаман Г. В., канд. екон. наук, доцент
кафедри управління персоналом та економіки праці

БЕЗПЕРЕРВНА САМООСВІТА — ОСНОВА ЗРОСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Застосування інноваційних технологій, інтелектуальний розвиток, схильність до критичного аналізу фактів, до узагальнень та висновків, розширення зв'язків з довкіллям та інформаційними мережами, спілкування з ровесниками сприяють прискореному розвитку інтелектуальних можливостей молоді. Беручи до

уваги нові вимоги суспільства до кваліфікованого фахівця майбутнього та зміни характеру сучасної освіти, правомірно відзначати розвиток у студентів самоосвітньої компетентності, як однією із ключових, що визначає нову якість освіти.

Отже, необхідною складовою формування конкурентоспроможного людського капіталу за умов ринкової економіки є самоосвіта, адже людина все своє життя має знаходитись у безпосередньому чи в опосередкованому процесі навчання. Завдяки цьому вона постійно буде знаходитись в пошуку збагачення новими науковими знаннями для ефективного їх застосування в процесі трудової діяльності, де також формується власна, самобутня інформаційна сфера у вигляді особистісних концептуальних схем, які дозволяють їй вдосконалювати процес самоосвіти, ефективніше оволодівати необхідними навичками та уміннями. Самоосвіта здійснюється шляхом вивчення відповідної літератури, участі в роботі виставок, конгресів, консультування з провідними фахівцями, вченими, викладачами вищих навчальних закладів, розробниками нових технологій тощо.

Традиційно під самоосвітою мають на увазі самостійну, цілеспрямовану систематичну роботу людини над розширенням власних загальних та професійних знань і усуненням недоліків, яка здійснюється з метою максимальної самореалізації. Самоосвіта повинна стати безперервним процесом, який передбачає щоденну роботу над здобуттям нових знань, постійне підвищення власної кваліфікації, пошук і розв'язання найважливіших проблем сьогодення.

Самостійне навчання студента має бути організоване за індивідуальним планом з самостійним визначенням її напрямів та тривалість, розвитком творчої активності. З метою ефективної реалізації індивідуального плану самоосвіти студент може встановлювати контакт з діючими системами дистанційного навчання, які функціонують на базі певного закладу освіти або центру підвищення кваліфікації, і в якому створені методичні матеріали для надання необхідних консультацій, науково-методичної допомоги, реалізована можливість користування бібліотечними фондами тощо.

Жоден підприємець або керівник організації не бажає приймати на роботу фахівця із стандартним мисленням, який було закладено традиційною формою освіти. Сучасна університетська освіта має забезпечувати підготовку фахівця, здатного не тільки до репродуктивної професійної діяльності, а зорієнтованого на подальшу самоосвіту й саморозвиток. Ці складні завдання випускник університету зможе вирішувати лише за умови самоосвіти й самовиховання впродовж навчання в університеті, оскільки на час навчання у вищій школі припадає період найбільш інтенсивного розвитку інтелектуальних,

моральних та фізичних можливостей молоді людини. Саме у студентському віці (17—23 роки) внаслідок психологічних особливостей у молоді найбільш активно виявляється потреба у самовираженні.

Усе це змінює зміст кваліфікації майбутнього фахівця у самій своїй суті: зростає роль соціально-психологічних і особистісних факторів та здатності людини до самоосвіти й саморозвитку, самоконтролю і самовдосконалення. Видозмінюється розуміння поняття освіченості, яка є не просто певною сумою знань, а включає в себе методологічну підготовку, комп'ютерну грамотність і відповідний рівень інформаційної культури. Також самоосвіта студента повинна враховувати його власні потреби та сприяти формуванню культурного і духовного світогляду особистості за рахунок читання розвиваючої літератури, самостійного вивчення мови та культури інших країн світу, відвідання різних заходів мистецтва, архітектури, дизайну та ін.

Роль викладачів у даному процесі передбачає не стільки оцінку тієї чи іншої точки зору студентів, скільки своєчасне виявлення цих точок зору, та надання допомоги студентам у їх формулюванні (у разі необхідності), знайти потрібні аргументи при їх оцінці. Відзначимо, що сучасні парадигми освіти диктують нові вимоги до викладача: якщо за традиційними підходами викладач є носієм знань та контролюючий суб'єкт пізнання, то за інноваційними — організатор самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, їх компетентний консультант і помічник.

Отже, можемо зробити висновки, що безперервна самоосвіта студента — це своєрідна творча лабораторія, у якій закладаються основи для реалізації перспектив у різнобічних питаннях сьогодення та вміння прогнозувати власні перспективи, як основи зростання його інтелектуального людського капіталу.

Голіцин А. М., канд. екон. наук, доцент
кафедри маркетингу

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Потреба ВНЗ у своєму інноваційному розвитку все більше заявляє про себе як тенденція, що пов'язана з виробленням сталої реакції на динамізм розвитку суспільства. Інноваційний розвиток